OOST POST

SOERABAIJASCHE COURANT.

№ 1. ZEVENDE JAARGANG. 1859

PRIJS VAN INTEEKENING.

Per 6 maanden voor Soerabaya. . . . ƒ 7.50
" " " " Java. . . . . . . " 9.—
" " " " Buitenbezittingen. . " 10.—
" " " " Nederland. . . . " 13.—

De OOSTPOST verschijnt elken *Maandag* en *Donderdag*.

MAANDAG 3 JANUARIJ.

PRIJS DER ADVERTENTIEN.

De prijs der ADVERTENTIEN is ƒ 1.— voor elke TIEN WOORDEN; behalve het zegel.
Advertentien met groote letter betalen dubbeld.
Iedere herhaling na de twee eerste plaatsingen wordt betaald met de helft van het bedrag der advertentie.

Bij deze courant behoort een bijvoegsel.

1859.

Wij hebben ons voorgenomen om onze beschouwingen over onderwerpen van algemeen en plaatselijk belang in den ingetreden jaarkring aan te vangen; met het oog te slaan op eenige algemeene verschijnselen, die den tijdgeest kenmerken en van grooten invloed kunnen zijn op onze kolonien.

Daaronder rangschikken wij onder anderen de zich in ons vaderland in de laatste jaren bijzonder ontwikkeld hebbende zucht om het Christendom in deze gewesten in te voeren en te verspreiden. Belangrijke sommen worden aan dat doel ten offer gebragt, gestichten ziet men verrijzen om mannen te vormen, die zich aan de groote taak der Evangelisatie toewijden, en in den laatsten tijd zag men velen derzulken deze taak aanvaarden, die toegerust met de noodige kennis, en vervuld met ijver voor de zaak des Christendoms, herwaarts kwamen. Indien men echter velen derzulken in het harte kon lezen dan vermeenen wij met eenigen grond te mogen beweeren dat teleurgestelde verwachting de grondtoon zoude uitmaken van hetgene daar geschreven staat, en dat ieder die deze zaak van een onbevooroordeeld standpunt beschouwt, zal moeten instemmen met de opmerkingen door eene kundige en ondervindingrijke hand voor eenige jaren ter nedergeschreven, maar destijds door velen afgekeurd, als in strijd met den geest van vooruitgang, die in zoo ruime mate de geschiedenis der jongstverloopene jaren heeft gekenmerkt.

De bekeering van de Javanen tot het Christendom behoort voorzeker tot die teedere belangen, waarvan de behandeling tot te gemoedelijke overwegingen aanleiding geeft, om daarover eene bepaalde meening te uiten. Zonder het gevoel te krenken van hen, die ter *goeder* trouw eene andere beschouwing doen gelden en in de bekeering de vervulling eener heilrijke begeerte zien, willen wij nogtans eenige algemeene opmerkingen mededeelen, uit het werkelijk leven geput. Ons beroepende op het oordeel en de ervaring dergenen, die de belijders van den Islam in hunne neigingen en begrippen jaren lang hebben gadegeslagen, schromen wij de verklaring niet, dat de bekeering in den Indischen archipel tot dus ver geenszins de vruchten heeft gedragen, in eenige verhouding tot de opofferingen, welke men zich bij voortduring daartoe getroost. De zinnelijke neigingen van den Oosterling zijn weinig geschikt, om de heilzame begrippen wortel te doen vatten, volgens welke ons aardsche leven, met beproeving en teleurstelling doorweven, slechts eene voorbereiding is voor een' hoogeren gelukstaat bij ons toekomstig bestaan; begrippen, die zelfs in het beschaafd Europa aan velen geen genoegzamen grond opleveren, om hun geloof voor wankelen te behoeden. Als mensch, heeft de Javaan, wien wij meer bepaaldelijk tot voorwerp onzer beschouwing zullen nemen, alle aanspraak op onze liefde en belangstelling, en zijne zedelijke welvaart mag ons derhalve niet onverschillig zijn; — dan, juist deze gevoelens geven ons geen regt, om hem een denkbeeldig genot op te dringen noch de hagchelijke kansen te wagen, die aan eene godsdienstherv0rming verbonden zijn. De oorlogen en volksberoerten op Java hebben te allen tijde bewezen, dat de aanranding van den Islam doorgaans tot voorwendsel is gekozen, om de zwakke en bijgeloovige gemoederen op te ruijen en tot weerspannige handelingen aan te sporen. De donkere bladzijden der geschiedenis van Indië dwingen ons de bekentenis af, dat de gebreken, welke onze hooggeroemde beschaving aankleven, weinig geschikt zijn, vertrouwen in te boezemen voor de belijdenis eener leer, die de liefde tot den naaste als een der voornaamste pligten voorschrijft, welke, helaas! zoo zelden wordt betracht. De oorlogen op Java en Sumatra getuigen van te veel ongehoorde wreedheden, dan dat de droevige indrukken daarvan immer kunnen worden uitgewischt. Daarenboven zullen afgetrokkene leerstellingen bezwaarlijk ingang vinden bij den volgeling van M a h o m e d, die met de lusten in dit leven den aanschouwelijken luister eener toekomstige zaligheid verbindt. De oppervlakkige denkbeelden, welke den Indischen bekeerling van onze leer worden ingeprent, wekken slechts twijfelingen bij hem op, die zijn gemoed onbevredigd laten, en weldra tot moedeloosheid doen vervallen, wanneer het uitgestrooide zaad niet gestadig gekoesterd wordt. Indien wij de aandacht nu vestigen op de bevolking der Molukken, dan verkrijgen wij de overtuiging, dat alle pogingen der onderscheidene zendelingen onvermogend zijn gebleven, om hare zedelijke waarde te verhoogen. In zijn trotschen waan van Christus beeld te dragen, schuwt de Ambonees allen ligchamelijken arbeid, zonder tot het besef te geraken, dat arbeidzaamheid de waarde van den mensch verhoogt en zij tot onze grondpligten behoort. Onder dezelfde omstandigheden zien wij ook elders op Java dezelfde verschijnselen; en de Christenen, mogen schijnbaar van betere gehalte zijn, doch de uitkomst zal leeren, dat wij niet te beslissend in ons oordeel zijn geweest, toen wij beweerden, dat men evenmin te Soerabaya als te Kedirie toonbeelden eener hoogere beschaving, dan elders op Java aantreft.

Wordt nu in menig ander opzigt het plegen van zedelijken dwang onvoorwaardelijk veroordeeld, dan valt het ons moeijelijk te verklaren, hoe men kan begeeren, dat die dwang in eene zaak als die der godsdienst moet worden geduld. Wij kunnen daarvoor geene andere reden vinden dan die, dat sommigen door de bekeering voor te staan, zich aangenaam begeeren te maken bij hen, die ter goeder trouw aan de uitbreiding van 's Heilands leer arbeidende, door woord en daad bewijzen, dat zelfzucht aan hunne bemoeijingen steeds vreemd gebleven is.

Vraagt men nu ons gevoelen over de aanwending van een zoo verheven als krachtdadig middel van ontwikkeling en vooruitgang als de invoering en uitbreiding van het Christendom onder den inlander, vooral in den tegenwoordigen tijd, zoo vermeenen wij, hoe vreemd dit ook moge schijnen, met gerustheid te mogen verwijzen op eenen brief van den laatstelijk zoo veel besprokenen SIR JAMES BROOKE, onlangs door eene der Nederlandsche dagbladen medegedeeld.

„De waarheid is, dat er twee soorten van christenzendelingen zijn: de eene is bepaald goed, de andere is gevaarlijk. Sommige zendelingen beginnen bij het verkeerde eind, door werkelijk het christendom dadelijk te gaan prediken, en het Mahomedanisme of ander geloof aan te vallen. Dit toont grove onbekendheid met de menschelijke natuur, en het voorbijzien der beginselen van verdraagzaamheid, want indien wij hevig uitvaren tegen dat wat een ander gelooft, dan bevestigen wij hem daarin en maken hem tot een dweeper, die eer zal terug schelden, dan naar gezonde rede luisteren. Zulk eene zending zal nimmer in eenig Maleisch land gelukken, en waarschijnlijk ook niet onder de Dajaks. Een anderen weg volgen de Amerikaansche zendelingen: zij leven bedaard weg, beoefenen de geneeskunst, beuren de verdrukten op, mengen zich in geene disputen en redetwisten, en leggen zich toe op het opvoeden der kinderen. Bij de Dajaks heeft men iemand noodig, die hun koestere en bescherme, die hun de handwerken en kunsten van het praktische leven leere, die hun vertrouwen inboezeme, die hunne kinderen opvoede. De eerste soort van zendelingen nu zoude eene regering, waarin het inlandsch element ook een aandeel heeft, tot last en moeite strekken; de laatstgenoemde soort zoude de beste steun dier regering wezen, niet alleen om de inboorlingen in toom te houden, maar ook de Europeërs. Zoo * * * een vurige zendelings-kruistogt wenscht, die begint met de inboorlingen te verhalen dat hunne godsdienst een leugen en hun profeet een bedrieger is, dan heb ik een zoodanige niet noodig, (want al is dat alles waarheid, het moet niet *zoo* gezegd worden), maar verlangt hij eene zending van verstandige en opgevoede menschen, die weten wanneer te spreken en wanneer te zwijgen; die beschaving en opvoeding als een middel der godsdienst beschouwen; die er zich op toeleggen om den geest der inboorlingen te zuiveren en hun de grondslagen onzer godsdienst te doen kennen, daar deze met hun eigen godsdienst in de allervroegste tijden overeenkomt; die daarbij de kinderen willen opleiden en de volwassenen willen weldoen — ja, hoe eerder *die* kome, hoe beter."

Wat de schrijver van den den inboorling van Borneo zegt, achten wij in zeer vele opzigten ook toepasselijk

---

De SMOKKELAAR.

EEN VERHAAL UIT DE DUINEN.

Eenigen tijd geleden stond bij Point Forlorn, in Ierland, op eene steil opgaande rotshoogte, eene wel is waar leege, maar toch zeer lange en niet geheel onaanzienlijke hut.

— Moet ik u dan voor de vierde maal waarschuwen om naar bed te gaan, Hannah? sprak in die hut omtrent te middernacht Pierce Murphy tot eene jonge vrouw, die, ondanks zijn herhaald bevel om op te staan, nog maar altoos bleef voortbreijen aan eene half voltooide kous.

— Ik ga al, vader, antwoordde de jonge vrouw; zij bleef echter maar bij het glimmend vuur zitten.

Pierce Murphy was een man van eene hooge, sterke gestalte, met wilde, sterk geteekende gelaatstrekken en dik ineengegroeid haar, dat in krachtige lokken langs zijn voorhoofd en naakten hals naar beneden viel.

Terwijl bij de jonge vrouw, die hij Hannah en die hem vader noemde, beval naar bed te gaan, liep hij, met de handen op den rug, onder het latwerk van het dak heen en weder, en nu en dan wierp hij door het venster een blik in den donkeren nacht.

Dit venster was, zonderling genoeg, zoo hoog, dat zelfs Pierce om het te bereiken op een stoel moest klimmen, ten einde door de onderste schijf te kunnen zien.

Thans echter gaf hij zich die moeite niet.

Hij zag van uit het midden van het vertrek naar omhoog.

Het bliksemde.

— Alle heiligen, mompelde hij. Een bliksemstraal. Nu zou het kunnen gebeuren!

Met deze woorden nam hij een stoel en trad aan het venster.

Hannah was opgesprongen, toen zij den donder zoo vreesselijk hoorde ratelen, dat de hut in een dreigde te storten.

— Welk een nacht, vader! stamelde zij; in zulk een nacht kan geen schip binnenloopen . . . . zou ik denken. . . .

— Dom meisje! riep Pierce toornig. De vrouwen babbelen altoos wat, of zij van de zaak iets weten of niet. Waarom zou er nu geen schip kunnen binnenloopen? Als het reeds is waar het wezen moet, dan zal het ook wel verder komen; er uit kan het niet, de storm zou het anders naar den grond slaan. Weder eene bliksemstraal! Nu, maak maar dat gij te bed komt!

Terwijl hij zoo sprak, leunde hij met het hoofd tegen de onderste glasruiten, die, tegen de gewoonte in de Iersche hutten, geheel gaaf en helder waren.

— Ik zal zoo stil zitten als een lam; laat mij maar bij u blijven, vader. Als ik naar bed ging zou ik toch niet kunnen slapen, en het is toch eigenlijk wel hetzelfde of ik hier waak of daar in mijn kamertje.

Murphy's gedachten schenen met iets anders bezig te zijn.

Zonder Hannah te antwoorden, wierp hij nog een blik door de glazen, en hij klom van den stoel en ging naar de deur, die, even als het venster, aan den zeekant uitkwam.

Naauwelijks echter had hij den grendel opgeligt, of de deur vloog open, en de storm loeide in de hut, zoodat het zand van den grond naar boven wielde en Pierce en Hannah hunne uiterste krachten moesten aanwenden, om de deur weder digt te doen en er den grendel op te schuiven.

Wie ooit in de gelegenheid is geweest om Iersche hutten te zien, en vooral die welke aan het strand zijn gebouwd, mag zich met regt verwonderen, dat wij hier van een grendel spreken.

De gewone middelen ter zekerheid en afsluiting zijn een klink van binnen en daarboven een gat, waardoor een koordje hangt, waarmede vriend en vreemde de deur kunnen openen, en maar zelden zijn de deuren der Iersche hutten voorzien van een verroest slot of een sleutel.

Dit was echter het geval niet in de hut van Pierce Murphy.

Behalve twee sterke grendels was de deur zoo dik en

op den Javaan. Men loope den tijd niet vooruit; door overhaasting zal men geen werkelijk Christendom stichten, maar wel vooroordeel en tegenzin te weeg brengen. Men voede op en beschave, men legge zich toe om den geest der inlanders te zuiveren, door toepassing der eerste grondbeginselen van zedekunde, die ook in hunnen eigen godsdienst gevonden wordt; men vermijde alle geloofsgeschillen, waardoor de Christelijke kerk verdeeld wordt; men leide de kinderen op en doe den volwassenen wel. Hoe eerder *dit* alles geschiedt hoe beter!

Redactie.

OFFICIEEL GEDEELTE.

JAVASCHE COURANT.

van den **29**sten *December* **1858** **N° 104.**

Civiel Departement.

ONTHEVEN:

Op zijn verzoek, eervol, wegens ziekte, uit zijne beide betrekkingen, onder toekenning van wachtgeld, de postkommies, tevens pakhuismeester te Palembang, L. IJ. Temminck jr.

Op zijn verzoek, eervol, uit 's lands dienst, de deurwaarder bij den residentieraad te Soerabaija G. Hooff.

Uit zijne betrekking, de assistent-Resident van Demak en Grobogan, residentie Samarang, A. L. van Blommestein.

Uit hare betrekking, de stadsvroedmeesteres te Samarang, F. Loze, geboren van Bommel.

BENOEMD:

Tot advocaat en procureur bij den raad van justitie te Padang, mr. C. Vinju.

Tot deurwaarder bij den residentieraad te Soerakarta H. van Doorn, gepasporteerd onderofficier van het Oost Indische leger.

Tot stadsvroedmeesteres te Samarang, A. Tinkhof, geboren den Toorn.

VERLEEND:

Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan het lid in den raad van justitie te Batavia jhr. mr. C. J. van Beresteijn.

BEKENDMAKING.

De Resident van Soerabaija brengt bij deze ter kennisse van het algemeen, dat de postpakketten, bestemd voor de verzending naar Europa, met de overlandmail, gedurende 1859 zullen worden gesloten op de ondervolgende dagen des middags ten 4 ure, als:

In de maand	Januarij	op	den	18den.
„ „ „	Februarij	„	„	2den en 18den.
„ „ „	Maart	„	„	5den „ 21sten.
„ „ „	April	„	„	2den 1[illegible]den en 30sten.
„ „ „	Mei	„	„	18den
„ „ „	Junij	„	„	1sten, 17den en 30sten
„ „ „	Julij	„	„	17den
„ „ „	Augustus	„	„	1sten en 17den.
„ „ „	September	„	„	2den „ 18den.
„ „ „	October	„	„	2den „ 18den.
„ „ „	November	„	„	2den „ 18den.
„ „ „	December	„	„	2den „ 18den.

Zullende ingeval hierin eenige verandering mogt komen, daarvan bij tijds worden kennis gegeven.

SOERABAYA, *De Resident voornoemd,*
den 23 *December* 1858. (43) VAN DER WIJCK.

ADVERTENTIEN.

GEBOORTEN.

Voorspoedig bevallen van eenen *ZOON*. F. L. KEIJSER, *Schaegen*.
SOERABAYA, 28 *December* 1858. (1)

Bevallen van eenen *ZOON*, A. M. E. A. RETEL, geb. *Helmrich*.
SOERABAYA, 2 *Januarij* 1859. (6)

STERFGEVALLEN.

Heden overleed onze lieveling WILLEM ELIZE, oud 5 jaren en 3 maanden.

GRISSEE, W. CASTENS.
16 *December* 1858. W. L. G. CASTENS,
(1345) *Brilman.*

Op heden behaagde het den Almagtigen, tot zich te roepen mijne innig geliefde en dierbare echtgenoote, CATHARINA JOHANNA MEIJBAUM, in den ouderdom van 31 jaren; mij nalatende een kindje, nog te jong om zijn onherstelbaar verlies te beseffen.

MALANG, *den* 29*sten December* 1858.
(2) A. STEL.
Algemeene en bijzondere kennisgave

AANBESTEDING.

Op Zaturdag den 8sten Januarij, 1859 des voormiddags ten 9 ure, zal ten kantore van den Hoofd-ingenieur, chef der 4e waterstaats afdeeling in het openbaar worden uitbesteed den overvoer van zes honderd duizend stuks metselsteenen van Soerabaya naar Banda.

De voorwaarden liggen ter lezing ten kantore voornoemd.

De Hoofd-Ingenieur, Chef der 4e Waterstaatsafdeeling.
Bij verhindering.
De Ingenieur 2e klasse bij s'lands
SOERABAYA, *Burgerlijke openbare werken,*
16 *Dec.* 1859. (1319) H. A. VAN ROSSEM.

De ondergeteekenden zullen op een nader te bepalen tijdstip publieke vendutie houden van eene belangrijke verzameling BOEK- en PLAATWERKEN.

Goede BOEK en PLAATWERKEN, RARITEITEN en PENNINGEN kunnen, tot den 15den dezer, worden bijgebragt.

(7) **MARTENS & CO.**

HOUT VENDUTIE.

Op Zaturdag den 29sten Januarij 1859.

te *Korgan*, afdeeling *Bodjonegoro*, Residentie *Rembang* tegen 6% vendu-salaris, van 5758 BALKEN, van de afmetingen van 3—10 Nederlandsche el, benevens BUIKSTUKKEN, ZETTERS en OPLANGERS.

(12)

VERTREK VAN SCHEPEN.

VOOR PASSAGE NAAR NEDERLAND

Wordt aangeboden het daarvoor speciaal ingerigte schip

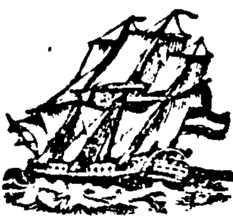
LAURA EN ADELE,

kapt. H. F. C. L. VAN NOËL, zullende vermoedelijk in den loop van Januarij vertrekken.

Voor nadere informatien gelieve men zich te vervoegen bij den Gezagvoerder in het *Marine Hotel*, of bij

De Agenten,
(1348) B. J. VAN ECK & CO.

PASSAGE NAAR NEDERLAND

Wordt aangeboden met het snelzeilend fregatschip

LOUISE,

Kapt. P. BUIJS JR, om in het begin van Februarij regtstreeks van hier te vertrekken. Genoemde bodem beveelt zich door deszelfs gemakkelijke en ruime inrigtingen bijzonder aan. Adres bij

De Agenten,
(11) **B. KOPERSMIT & CO.**

VRACHT EN PASSAGE NAAR NEDERLAND

Wordt aangeboden met het voor den overvoer van passagiers zoo gunstig bekend snelzeilend schip

PROVINCIE DRENTHE,

kapt. H. BECKERING,

voerende eenen geëxamineerden scheepsdocter.

Nadere informatie bij

De Agenten,
(1349) SCHIMMELPENNINCK & CO.

Het vennootschap, tot nu toe bestaande tusschen de ondergeteekenden **J. L. Adam** en **J. G. Wilson**, te *Batavia* en **J. L. Adam, J. G. Wilson, Ch. Hill** en **P. Broekman Lzn.** te *Soerabayo*, onder de firma **Adam & Co**, te beider plaatsen, heeft, met onderling goedvinden van af heden opgehouden te bestaan.

De liquidatie der zaken van de firma te *Batavia*, wordt opgedragen aan de Heeren **J. L. Adam** en **J. G. Wilson**, terwijl de Heeren **P. Broekman Lzn.** en **W. W. Cook** met de liquidatie van de zaken te *Soerabaija* worden belast.

BATAVIA, J. L. ADAM.
den 31*sten December* 1858. JAMES G. WILSON.
CHARLES HILL.
(9) P. BROEKMAN LZN.

Bij akte, op den 30sten September 1858 sub no. 150, voor mij Notaris en getuigen gepasseerd, hebbende Heeren **James Guthrie Wilson**, wonende te *Batavia*, **Charles Hill, Pieter Broekman Lucas zoon**, beide wonende te *Soerabaija* en **Alexander Hadewaij**, wonende te *Batavia*, eene vennootschap voor gemeenschappelijke rekening aangegaan, tot het drijven van handel en commissie zaken te *Batavia*, onder de firma **Wilson & Co.**
te *Soerabaya* „ „ „ **Hill, Broekman & Co.**
waarvan alle vennooten voor beide firma's de teekening hebben, aangevangen op den 1sten Januarij 1859 en aangegaan voor een onbepaalden tijd.

Geschiedende deze bekendmaking in opvolging van art. 28 van het wetboek van koophandel.

BATAVIA, KLEIJN, *Notaris.*
1 *Januarij* 1859. (10)

Aan alle onze geëerde begunstigers, vrienden en bekenden, bij den aanvang van het jaar 1859, toegewenscht: **Heil!**

(4) L. W. VAN DER ZWAAN & CO.

DR. ORREN.

Zal na ultimo December 1858 **geene geneeskundige Praktijk** meer uitoefenen. (1351)

TE KOOP OF TE HUUR.

UITMUNTENDE SOLIEDE REISWAGENS.

(1352) BIJ LEDEBOER & CO.

BOEKHANDEL E. FUHRI & CO.

PAS ONTVANGEN:

EENE UITGEBREIDE COLLECTIE VAN DE NIEUWSTE FRANSCHE ROMANS, *goedkoope uitgave.* (1304)

J. Y. KINGDOM

Door zijn ophanden vertrek niet in de gelegenheid zijnde van alle vrienden en bekenden afscheid te nemen, betuigt mits deze zijnen hartelijken dank voor de vriendschap zoo ruimschoots genoten.

De Heer W. H. NASH is zijn Agent. (3)

---

zwaar als de beste huisdeur in Londen, alwaar men nog altoos in de meening blijft verkeeren, dat men daar zonder slot, grendels en ketting niet rustig zou kunnen slapen.

De hut was even zoo sterk en stevig als de deur, en dat moest ook zoo zijn om zulke stormen te trotseren als er thans op de kust loeiden.

Murphy had echter om meer dan eene reden, eene sterke deur, sterke grendels en eene zwaar opgebouwde hut noodig.

Hare muren waren opgetrokken van dien blaauwen steen, welke zich in massa's langs de kust ophoopt, en de houten balken waren met nagels en taaije geele lijm aan elkander verbonden.

Om als het ware het bijgeloof te trotseren, was de balk, waarop de daksparren rustten, van drijfhout gemaakt, en de ribben van een gestrand schip waren onder het stroodak gelegd.

Murphy's eigenlijk beroep was dat van een visscher, en hij oefende het uit als hij niets anders te doen had.

Gevaar kende hij niet; in zijne kleine smak trotseerde hij stormen en onweders, en als hij visschen naar Weijford ten verkoop bragt, dan waren het inderdaad de beste van geheel de markt.

Zijn vischtuig hing in het rond aan den muur.

Zijne netten waren echter zeldzaam nat; hij gebruikte ze alleen als er kustbewakers in de nabijheid waren en deze vertoonden zich thans meer dan nooit in die nabijheid.

Als dan soms een hunner bij hem kwam en zich verwonderde over de sterke deur en het buitengewoon hooge venster, dan wist hij zich te regtvaardigen door te beweren, dat de hut zoo afgelegen was en zijne oude vrouw altoos zoo bang is als hij op de vischvangst was.

Die hij zijne oude vrouw noemde, was, in vergelijking, met zijne jaren, reeds oud toen hij haar had gehuwd en sedert vele jaren lag zij ziek te bed.

Zij had hem echter een zoon geschonken, en Hannah was de vrouw van dien zoon, haar eenig kind, Luke Murphy.

Toen Murphy en Hannah de deur weder gegrendeld hadden, sloeg de laatste van onder de donkere wimpers de oogen tot hem op, en zeide:

— Nu vader, was het niet goed, dat ik bij u bleef; zonder mij was de wind u te sterk geweest, vader.

Zij sprak deze woorden echter twijfelend uit, omdat zij niet wist hoe zij zouden worden opgenomen.

Murphy wierp een blik vol toorn en overmoed op haar zacht en bleek gelaat.

— De wind mij te sterk geweest, mij! riep hij, de wind die mij te sterk is, heeft nog nooit over de Atlantische-zee of over het Kanaal van St.-George gewaaid.

— Spreek toch zulke woorden niet, vader, dus viel Hannah hem in de rede. Laat God kiezen tusschen het ongeluk en mij. Mijn Luke noemde den wind de adem des Almagtigen.

— Waarom mij daaraan in deze oogenblikken te herinneren? brulde Murphy; waarom haalt gij hem toch in het hoofd, wijf?

Hannah ging sidderend en zwijgend terug.

Maar Murphy schreeuwde met eene stem, die boven den donder uitklonk:

— Antwoord wijf, waarom spreekt ge thans over Luke?

Op dat oogenblik klonk er een helsch en akelig geluid van achter de twee planken beschoten aan het einde van het vertrek, en eene fijne snijdende stem riep:

— Dat is weder een duidelijk bewijs, dat Pierce Murphy nog altoos de zot is die hij altoos was. Eene jonge vrouw te vragen waarom zij over haren man maalt, aan de verliefde Hannah te vragen waarom haar echte man — de Heer behoede hem bij dagen en bij nachten — haar door het hoofd speelt; haar te vragen..... Wel Pierce, Pierce, moet ik u nog leeren, dat bij eene jonge Iersche vrouw hoofd en hart één zijn? Wel, wel, haar te vragen waarom Luke haar door het hoofd maalt! 's Is waarlijk om zich dood te lagchen!

En de oude, ziekelijke vrouw begon nu ook helder te

SOERABAYA, den 3den Januarij 1859.

Men deelt ons mede van Pasaroean dat de hoofdstraat ter hoofdplaatse van die residentie in den avond van den 31sten December l. l. voor de eerste maal door gaz is verlicht geworden.

Aan de onvermoeide pogingen en volharding van den heer W. Major is het dat Pasaroean deze groote verbetering in het stelsel der straatverlichting te danken heeft. Wanneer zal Soerabaya het goede voorbeeld haar in dat opzigt gegeven, navolgen?

---

lagchen en zeide nog eenige woorden, die in het woonvertrek of de keuken, wat hetzelfde was, niet konden gehoord worden.

Pierce vloekte en gebood haar te zwijgen; maar zij telde het niet; zij was aan zijn schelden en vloeken reeds gewoon.

— God zegene ons, Pierce, dus voer zij nog scheller en sneller voort, gij zijt een ongemanierd mensch, daar gij den zegen van den hemelschen Vader en uw eigen vleesch en bloed vloekt. Mijn Luke, die goede jongen, hij is naauwelijks gehuwd en reeds zoo zwaar belast en beladen, dat gij hem kosteloos uit het land zoudt hebben gezonden, als hij niet van den nood eene deugd had gemaakt. Mijn schoone blanke jongen! . . . Doch laat mij dat niet bekommeren; Hannah mijn kind, hij zal wel spoedig terug komen, hij heeft reeds pardon gekregen. En daarvoor zegen ik u, mijne liefste. Gij hebt pardon gekregen door uwe liefdadigheid en zachtmoedigheid. Maar ge moet eerst de ratten weg jagen, eer hij terug komt; alle de ratten, eer mijn jongen terugkomt.

— Nu mijn laatste woord, Hannah, schreeuwde Murphy en bevestigde die verzekering met een afgrijselijken vloek. Gij moet die oude heks den mond stoppen, of het zal mij niet weêrhouden, dat zij de moeder van mijn zoon en van uw man is. . . . verstaat ge mij, Hannah?

De jonge vrouw verstond den toon zijner stem, en de bedreiging met zijne vuist zeer goed; maar zij zag hem vast in de oogen, en terwijl het purper, dat haar gelaat had bedekt, eensklaps weder tot een doodelijk bleek overging, zeide zij:

— Gij moest eens bedenken, Pierce Murphy, dat gij de oorzaak zijt van den toestand waarin de arme zinnelooze vrouw nu verkeert. Zij was rijk toen gij haar naamt. Zij gaf u alles en — waar is het?

Pierce kon den blik niet verdragen en wendde het gelaat van haar af.

— O, ik wist wel, vader, voer Hannah voort, dat gij niet gemeend hebt, wat gij hebt gezegd; ja, dat weet ik; want anders kunt gij Lukes vader niet zijn. Maar zoo lang als mij het hart in den boezem slaat, zal het voor Lukes moeder kloppen, en zoo lang als ik handen heb om te arbeiden, zal ik voor u beiden werken. Laat ik u beiden lief hebben, vader, om zijnent wille. Hoe kondt gij toch zoo wonderlijk zijn om mij te vragen waarom hij mij door het hoofd maalde, — hij die dag en nacht in mijne gedachten leeft?

Misschien waren het Hannahs tranen, misschien waren het hare trouwhartige woorden, die den ruwen vader weêrhielden om nogmaals in toorn los te barsten.

Hij stiet nu met zijn ellebogen tegen eene smalle, in den muur zoo kunstig verborgene deur, dat zij aan het naauwlettendst oog ontging; een oogenblik daarna verdween hij langs een engen donkeren trap, die naar het strand geleidde.

Te voren echter geleidde die trap naar een hol, dat wel is waar door menschenhanden was gemaakt, maar de oudste strandbewoners konden toch niet zeggen wanneer dat gebeurd was.

De een zeide, dat er het hol altijd was geweest, anderen wederom zeiden, dat het een werk was van stouter mannen, dan die welke er thans gebruik van maakten.

Voor het overige waren allen van meening, dat het hol steeds onveranderd was gebleven.

En het was inderdaad onveranderd gebleven tot op eene valdeur na, die Pierce Murphy, meer dan vijftig jaren geleden, in een der spleten van het gewelf had gemaakt, nadat hij met behulp zijner makkers een overdekten gang van de hut naar de rotsen had doorgebroken.

Wordt vervolgd

JONGENS WEEZEN-INRIGTING TE SOERABAYA.

Bedrag der inschrijvingen tot en met den 16den December 1858.

GULDENS EN CENTEN.

WAAR INGESCHREVEN.	In Kons. VAN 2000	VAN 1000	VAN 500	VAN 100 TOT 500	VAN MINDER DAN 100	TOTAAL.	's Jaars. VOOR A.	VOOR B.	TOTAAL.
Transport . .	4000	4000	12000	12975	4818	37739	2539 50	16208 50	18748
BATAVIA . . .	»	»	»	»	»	»	»	100	100
PREANGER REGENTSCHAPPEN	»	»	»	100	92	192	80	221	269
DJOCJAKARTA.	»	»	»	200	40	240	»	120	120
HET LEGER . .	»	»	»	»	8	8	»	60	60
TOTAAL. . .	4000	4000	12000	13275	4958	38283	2587 50	16709 50	19297

SOERABAYA, *den 16den December* 1858. J. C. REIJNST.

Sedert eenigen tijd werd, in het landschap Boeleleng, op het eiland Bali, veel tegenstreving ondervonden van zeker hoofd, genaamd Njoman Gempol, die geen gelegenheid liet voorbijgaan, om het landsbestuur tegen te werken en te trotseren.

Zijne overmoedige handelingen werden van dien aard, dat het gouvernement het noodig achtte, hem deswege ter verantwoording naar Batavia op te roepen.

Toen hij eigerde waan dezen last te voldoen, werd besloten, zich met geweld van hem meester te maken, waartoe het 13de bataillon infanterie, met Z. M. stoomschepen *Ardjceno*, *Princes Amelia* en *Samarang*, benevens eenige transportschepen, onder de leiding van den kapitein luitenant ter zee J. A. K. van Hasselt, werden bestemd.

Nadat de troepen, op den 11den dezer, te Boeleleng waren gedebarkeerd, werd de kampong Bandjar Djawa, waarin Njoman Gempol zich ophield, spoedig, zonder verlies, vermeesterd. Hij wist echter met zijn aanhang te ontkomen, waarop hem een termijn van drie dagen werd gegeven, om in onderwerping te komen.

Toen die termijn verstrekken en niet aan den eisch voldaan was, werd hij door de troepen vervolgd, die in eenige kanpongs van zijn aanhang tegenstand ondervonden.

Daar echter de hoofden en het gros der bevolking volstrekt niet op zijne hand waren, kon hij zich niet lang staande houden, maar werd, op den 18den dezer, door de bevolking uitgeleverd en is reeds naar Batavia gezonden.

In deze zaak hebben de bevolking en de voornaamste hoofden vele blijken van goede gezindheid gegeven.

— Volgens berigten van Palembang van 14 December was de doessoen Djati, (Lematang-oeloe) nog altijd in verzet.

Den 11den was de resident van Palembang met den militairen kommandant naar Lahat vertrokken, waar successief eene troepenmagt verzameld wordt, om tegen de rebellen te ageren.

De berigten van Djambi zijn gunstig.

BANTAM. Ten gevolge van zware regens zijn onderscheidene rivieren in de afdeeling buitengewoon gezwollen; waardoor eenige bruggen zijn weggeslagen en de passage voor rijtuigen tusschen Anjer en Tjiringien gedurende eenige dagen gestremd is.

Men was echter dadelijk begonnen de bruggen te herstellen.

SAMARANG, In den nacht van den 11den op den 12den dezer, is het water in de Toe tang tot eene buitengewone hoogte gerezen, zoo dat het zelfs gedurende eenigen tijd tot op eene el onder de brug, welke over de sluis ligt, geklommen is.

Sedert vijf-en-twintig jaren herinnert men zich niet zulk een hoogen waterstand te hebben gehad. Dezelve heeft echter geen nadeel aan de kunstwerken toegebragt: alleen is de dijk langs de waterleiding uit de Toentang op zeven verschillende plaatsen door ebroken, tot over eene gezamenlijke lengte van 34 roeden; terwijl twee wachthuisjes, en zes bamboezen woningen door het water zijn medegesleept. (*Jav. Cour.*)

SAMARANG, 24 Dec. Als eene bijzonderheid deelen wij onzen lezers mede. dat op Zaturdag den 18den dezer, de javaansche Christen, genaamd Kemis Sem en de javaansche Christin, met name Ripiah Dilah, bij den Burgerlijken stand te Samarang in het huwelijk zijn getreden.

— Den 19den December jl., ongeveer te 5 uren des namiddags, is de bliksem in eene tabaks-loods te Gammo, toebehoorende aan de contractanten Bousquet en van Maanen, geslagen.

Niettegenstaande alle aangebragte hulp is de loods, welke 600 voelen lang was en waarin 5200 ponden tabak waren geborgen, door den sterken wind, die daarbij heerschte, geheel afgebrand.

De schade hierdoor veroorzaakt kan worden berekend op *f* 36,000, zijnde eene som van *f* 20,000 voor de loods en eene waarde van *f* 16,000 aan tabak, waarvan de helft aan het Gouvernement had moeten worden afgeleverd. (*Sam. Adv. Blad.*)

— Op den 26 dezer des voormiddags ten 4 ure ontstond er door onvoorzigtigheid brand in de kampong Pedjagalan alhier, tengevolge waarvan een bamboezen met atap gedekt huis geheel in de asch gelegd is.

Door de spoedige aangebragte hulp is men de brand in tijds meester geworden.

De Schieman en de Europ. matrozen Arends en Jansen van de alhier ter reede liggende kannonneerboot No. 14 hebben bij deze gelegenheid op eene allezins loffelijke wijze hulp en bijstand verleend en het is voornamelijk aan hunne onverschrokkene pogingen te weten dat die brand in deszelfs aanvang is gestuit geworden. Wij vernemen, dat den kommandant van gemelde boot door het bestuur is opgedragen om genoemde schepelingen de tevredenheid te betuigen voor de door hen geheel belangeloos bewezene goede diensten. (*Sam. Cour.*)

ENGELAND.

Te Bradford is onlangs een zeer vreemd ongeluk gebeurd een waarschuwend voorbeeld voor hen die altijd alles tot eenen onmogelijk goedkoopen prijs willen hebben. — Een fabrikant van valsche pepermunt kocht van tijd tot tijp van eenen drogist Parijsch pleistergips, dat door dezen zoodanig werd toebereid dat het tot de vervaardiging van zijne pepermunttabletten kon dienen, die hem dan op zeven stuivers per pond kwamen te staan, terwijl de echte pepermunttabletten den vervaardiger op 18 stuivers te staan komt.— De pepermuntmaker zendt op eenen dag een jongen om twaalf ponden van de aldus toebereidde Parijsche pleistergips, doch de drogist ongesteld zijnde, gelast eenen nieuwelings in dienst genomen leerling zich naar den kelder te begeven en een vat te nemen dat eene *witte zelfstandigheid* inhield.— In den kelder echter zijn twee vaten die eene *witte zelfstandigheid* inhouden, en de leerling geeft twaalf pond arsenicum, dat behoorlijk tot pepermunttabletten wordt gevormd en zoo aan de rondventers ter verkoop werd gegeven.— Het was marktdag en meer dan 5 pond van het vergif vond aftrek, terwijl elk tabletje genoeg arsenicum bevatte om twee menschen te dooden.— Natuurlijk was de uitwerking van het vergif de oorzaak van hevige agitatie, en duurde het niet lang of de policie maakte zich meester van de nog onverkochte pepermuntjes, doch het gevolg van deze vereeniging van bedrog, zorgeloosheid en onkunde is dat reeds 19 personen waren gestorven en 180 ziek waren, waarvan eenigen onvermijdelijk zullen sterven en anderen de smartelijke gevolgen van het ongeval gedurende hun leven zullen blijven dragen; bovendien is het zeer waarschijnlijk dat nog een aantal anderen er onder hebben geleden van wie het nog niet bekend is geworden. De drogist en de maker der vergiftigde tabletjes zijn beide onder beschuldiging van manslag gesteld.

— Voor eenigen tijd meende men te mogen verwachten dat de oorlog ter zee eene algeheele omwenteling zou ondergaan, door de uitvinding van drijvende stoombatterijen, beschut door ondoordringbare ijzeren platen, die tevens als stormrammen zouden dienen.— Genomene proeven hebben echter bewezen dat het denkbeeld van ondoordringbare platen ijzer niet tot wezenlijkheid kan gebragt worden. — De grootste sterkte die men aan de platen kan geven doet wel een 32 ponds kogel afstuiten, doch een 68-ponder gaat er door; en een nieuw uitgevonden bukskanon, het denkbeeld van den beroemden ingenieur Whitworth, was nog veel krachtiger, niettegenstaande het stuk, waarmede de proeven werden genomen, een oude 24- ponder was, die naar zijn plan was veranderd.

— Sir James Brooke heeft eene beroerte gehad en zeiden de Manchester bladen dat de kranke spoedig geheel zou zijn hersteld. — De *Norfolk Chronicle* echter meldt thans dat de Radja, volgens diens eigen schrijven, niet zoo veel hoop voedt op eene geheele beterschap, en voert als bewijs daartoe aan eene passage uit eenen brief van sir James Brooke, waarin hij zegt „ Ik ga langzaam vooruit, „ doch het is eene waarschuwing dat het tijd wordt om „ mijne zaken te regelen."

FRANKRIJK.

Zoo als bekend is, is de questie tusschen Frankrijk en Portugal tot eene schikking gekomen, door het toegeven van Portugal aan Frankrijks eischen. — Sedert echter schijnt de keizer der Franschen tot de onbestemde overtuiging te zijn gekomen, dat bij in het stelsel der vrijwillige negerlandverhuizing wat ver is gegaan, want de *Moniteur* bevatte dezer dagen den volgenden brief aan Prins Napoleon, den Minister van Koloniën, die welligt alleen geschreven is om in de *Moniteur* te worden geplaatst.

St. Cloud 30 October.

Mijn waarde Neef! Op het oogenblik dat het verschil met Portugal betrekkelijk de *Charles et George* is geschikt, is het mijn levendig verlangen dat de zaak van het aanwerven van vrije werklieden aan de Afrikaansche kust worde onderzocht, en volgens de striktste beginselen van regt en menschelijkheid worde geregeld.

Ik heb van Portugal de teruggave van de *Charles et George* geëischt op eene wijze die geene weigering toeliet, omdat ik de onafhankelijkheid der nationale vlag altijd ongerept wil handhaven, en in dit geval was het alleen uit innige overtuiging van mijn goed regt, dat ik de goede verstandhouding in de waagschaal stelde, die tusschen den koning van Portugal en mij bestaat, en die ik mij zeer verheug dat is blijven bestaan.

Wat aangaat echter het werven van vrijwillige arbeiders onder de Negers, daaromtrent ben ik nog niet gerustgesteld. Indien het waar is dat de aangeworven negers daarin niet geheel vrijwillig handelen, en dat aldus deze werving slechts vermomde slavernij is, dan wil ik volstrekt niet dat zulks geschiede; want ik wil nergens noch ooit mijne bescherming leenen aan ondernemingen, die strijdig zijn met vooruitgang, menschlievendheid en beschaving.

Ik verzoek u dus om met den ijver en het doorzigt die u in al uwe handelingen onderscheiden, een naauwgezet onderzoek te doen naar de waarheid; en, dewijl het beste middel om een einde aan dien aanhoudenden twistappel te maken zoude zijn om vrije arbeid van Indische koelies te stellen in de plaats van die der Negers, verzoek ik u om u te verstaan met den Minister van buitenlandsche zaken, omtrent eene hervatting der onderhandelingen, die voor eenige maanden met het Engelsche Gouvernement werden geöpend.

Waarmede, mijn waarde neef, ik God bid dat Hij u in zijne heilige hoede neme.

(*w. g.*) NAPOLEON.

DE ZAAK VAN MORTARA.

De door ons bedoelde zaak wordt in bijna alle Europesche dagbladen besproken en ook de Nederlandsche périodieke drukpers is daarover in breedvoerige beschouwingen getreden. In het algemeen overzigt in ons laatstvorig Nummer geplaatst hebben wij daarvan reeds met een woord melding gemaakt. In de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* wordt dezelve volgender wijze voorgesteld.

„Dezer dagen is iets gebeurd. dat, hoewel met de staatkunde in geen verband staande, desniettemin, onderscheidene kabinetten bezig gehouden heeft. Te Bologna namelijk is het kind eener Israëlitische familie, Mortara genaamd, door het H. Officie te Rome, aan de ouders ontrukt en in een Roomsch Katholiek opvoedingsgesticht gebragt, op grond, dat het ziek zijnde, van eene Christenmeid den nooddoop had ontvangen, en dus tot de gemeenschap der Christenen behoorde. Deze gebeurtenis heeft, zoo als wij zeiden, veel sensatie gemaakt, en van verschillende kanten zijn te Rome in het belang der ouders van het kind voorstellen gedaan, die echter tot dusverre met geen gunstigen uitslag bekroond zijn, daar de canonieke wetten zich tegen de teruggave van een gedoopt kind, aan Joodsche ouders verzetten. Het onderwerp is vooral tusschen den *Parijschen Univers* en het *Journal des Débats* scherp en niet zelden met groote bitterheid van weerszijden behandeld."

Sedert is ons ter hand gesteld het te Amsterdam uitkomende dagblad *de Tijd*, met uitnoodiging om de volgende daarin voorkomende beschouwingen omtrent meergemelde zaak mede te deelen.

Wij hebben den storm laten opkomen en uitwoeden, daar wij verzekerd waren, dat hij van lieverlede bedaren en dan de gelegenheid laten zou tot eene kalmere waardeering van de zaak. Te midden van de gisting der hartstogten zou onze stem gesmoord zijn geworden, zoo zij zelfs niet olie in het vuur zou hebben geworpen. Maar gelijk er een tijd is van zwijgen, zoo is er ook een tijd van spreken. Wij achten dien thans aangebroken, en zullen derhalve pogen een eenvoudig verslag te geven van de toedragt der zaak. Wij gelooven dat dit voldoende zal zijn, om aan de opregten van harte een beter denkbeeld over den H. Stoel te geven.

In de eerste plaats is het gebeurde te Bologna niet geschied ten gevolge van een gril of van persoonlijke willekeur; maar alleenig tot uitvoering van eene bestaande wet; die, zoo zij voor het ouderlijk gevoel van Mortara smartelijk is, daar om toch evenmin onmenschelijk als tyranniek kan worden genoemd. Men moet namelijk in dergelijke aangelegenheid niet slechts letten op de quæstie van het menschelijk gevoel, maar daarnaast ook op de re gten en pligten van Staat of Kerk. Er is veel in elke wetgeving, dat voor onmenschelijk kan worden uitgekreten, wanneer men slechts acht geeft op het bloeden van het menschelijk hart. Neem b. v. de nationale militie. Hoe dikwerf gebeurt het niet, dat ten oorlog wordt opgeroepen de tweede zoon van eene arme weduwe, die voor zijne moeder en zusters en broeders de eenige kostwinner is? Zijn vertrek brengt 1° het ganscb gezin tot de grootste armoede en tot den bedelstaf, en 2° gebeurt het maar al te dikwerf dat de brave knaap, die als godedienstig jongeling vertrok, terugkeert in het ouderlijk gezin, niet slechts bedorven van zeden, maar daarenboven van de voorvaderlijke godsdienst vervallen. Voorbeelden zijn er helaas te veel! Kan men ook hierop geene pathetische volzinnen in opgewondene verontwaardiging te zamen brengen, om de wreedaardigheid en de onmenschelijkheid te schilderen van onze maatschappij, die aan eene arme verlatene weduwe en aan hare hulpelooze weezen den zoon ontweldigt, die voor allen een vader is, dien zij niet missen kunnen, middelerwijl tot overmaat van ramp de weduwe de niet ongegronde vrees heeft dat de armoede, waarin men haar dompelt, zal worden opgevolgd door een nog grooter ongeluk, den terugkeer namelijk van haar zoon met verlies van zeden en geloof? Is daarom de de wet, die zulk vertrek voorschrijft, slecht, onregtvaardig, onmenschelijk? Men zal te regt ontkennend antwoorden. Maar dat antwoord zal niet niet verhinderen, dat het moederlijk gevoel diep gegriefd, en het moederlijk hart pijnlijk gewond wordt. Men ziet daaruit, dat wat smartelijk is en het ouderlijk gevoel kwetst, niet daarom altijd veroordeelenswaardig is. Men moet in dergelijke aangelegenheden naast de gevoelsquæstie, die van de regten en pligten stellen, welke ook hare eischen hebben. En nu kan ten minste ieder weten, dat het Christendom vele smartelijke eischen heeft. Het Evangelie is er vol van.

De Kerk heeft reeds vóór twaalf eeuwen in een Koncilie zich deze vraag gesteld: wat haar te doen stond met gedoopte kinderen van Israëltische ouders? Van den eenen kant stond de vader, die regt op zijn kind heeft; van den anderen kant stond het gedoopte kind, dat regt heeft op het behoud van de verkregene genade. Moest de Kerk beslissen voor den vader tegen het kind, of voor het kind tegen den vader? Het Koncilie heeft geoordeeld, dat het

bovennatuurlijk regt van het kind zwaarder woog dan het natuurlijk regt van den vader. Het besliste ten voordeele van het kind. En die beslissing heeft sinds door alle eeuwen altijd de praktijk van de Kerk geregeld.

Het was hard voor het ouderlijk gemoed; dat begreep ook de Kerk. Maar zichier ook welke voorzorgen zij genomen heeft, om zoo min mogelijk in het geval te geraken, dat zij aan dergelijke beslissing gevolg zou moeten geven.

1°. heeft zij onder zware kerkelijke straffen ten allen tijde verboden, dat iemand ooit het kind van een Israëliet zou doopen buiten toestemming van de ouders, zoo lang het niet tot de jaren van verstand zou zijn gekomen, waarop het bevoegd kan worden geacht om zelf een redelijken wil te hebben.

2°. Daarop heeft zij uitzonderingen toegelaten slechts in twee gevallen; namelijk als het kind door de Israëlitische ouders verlaten zou zijn; of wat in het geval van Mortara heeft plaats gehad, als het kind in dusdanig gevaar van sterven zou verkeeren, dat de dood ontwijfelbaar en nabij schijnt,

3°. Daarmede nog niet te vreden, heeft de Kerk hare voorzorgen nog verder uitgestrekt. Zij heeft, uit vrees dat vrouwelijke bedienden, door onbehoorlijken geloofsijver gedreven, ligtvaardiglijk tot den doop van Israëlitische kinderen zouden overgaan, aan alle vrouwen verboden, dat zij in dienst bij Israëlieten zouden gaan; en te gelijkertijd heeft zij, waar zij daartoe bevoegd was, aan de Israëlieten op geldboeten verboden, Christene vrouwelijke dienstboden aan te nemen.

Wanneer men nu dit alles bij elkander neemt, heeft dan iemand het regt de Kerk, om deze wetgeving, van onmenschelijkheid en krenking van het natuurregt te beschuldigen? Voor iemand, die aan de waarde van het Heilig Doopsel gelooft, die dit aanziet, niet voor eene bloote plegtigheid, maar voor een Sakrament, dat een onuitwischbaar karakter in de ziel drukt, dat de erfzonde uitwischt, Christus mededeelt en den H. Geest over den gedoopten uitstort; die zal bij aandachtige overweging niet ligtelijk de beschuldiging toestemmen, tenzij hij denkt alleen aan de gevoelsquaestie des vaders, en daarbij de regten van het kind over het hoofd ziet.

Voor Israëlieten en die soort van Protestanten, welke slechts Christen zijn in naam, aan het doopsel geene bovennatuurlijke werking toekennen, maar het houden voor een uitwendige vertooning zonder mededeeling van eenige inwendige kracht, is dat minder afdoend. Desniettegenstaande is het medegedeelde toch niet zonder invloed, om de Kerk bij hen te beveiligen tegen de geuite beschuldigingen. Zij zouden van hun ongeloovig standpunt regt hebben te spreken, wanneer de Kerk toeliet, dat de Israëlieten door list en bedrog werden verrast. Maar dewijl zij dat niet doet, dewijl zij integendeel al wat bij mogelijkheid te doen was, heeft te werk gesteld, om alle list en bedrog te voorkomen, zoo vervalt daardoor van zelf veel van de beschuldigingen.

Mortara, toen hij zich te Bologna neerzette, kon en moest weten, welke de wetten zijn van den Kerkelijken Staat, wetten, die sinds twaalf eeuwen bestaan, en altijd zonder tegenspraak zijn in praktijk gebragt. Als hij eene Katholieke dienstbode nam, dan moest hij weten, dat hij én zelf deed wat hem verboden was én tevens de dienstbode tot eene verbodene zaak in verzoeking bragt. Daarenboven moest hij weten aan welke gevolgen hij zich blootstelde, indien zijne kinderen doodelijk ziek werden.

Desniettemin nam hij eene Christen dienstmaagd. Zijn zoon werd ziek en er was een oogenblik, dat de ouders zelven het kind in doodstrijd zagen. Wat hij had moeten verwachten gebeurde. De dienstmeid het kind in het uur des doods ziende, doopte het. Dat bleef gedurende jaren geheim; en het is eerst nu een jaar geleden toevallig uitgekomen op deze wijze. In November van verleden jaar was een ander kind van Mortara doodelijk ziek geworden — en later gestorven. De dienstbode, die het eerste kind gedoopt had, was bij hem in dienst. Zij werd door een haar bekend persoon aangezocht om dit kind te doopen. Maar de dienstmaagd weigerde dit, omdat zij het andere kind in dergelijk gevaar gedoopt had. Zij was daarover zeer in verlegenheid en ongerust, omdat het gedoopte kind niet gestorven was. Dit kwam ter oore van de bevoegde magt, die de zaak onderzocht, en het besluit nam, dat bekend is.

Nu mogen de Israëlieten en ongeloovige die wet afkeuren; er mogen anderen zijn, die in den toestand van onze maatschappij de handhaving dier wet ondoelmatig achten; niemand zal kunnen beweeren, dat in dat feit, zoo als het daar ligt, iets onnatuurlijks, iets onmenschelijks ligt. Willens en wetens heeft Mortara zich blootgesteld aan de toepassing van eene bestaande en algemeen in de Kerkelijke Staten bekende wet. Hij heeft er zich aan blootgesteld door overtreding aan die verbodsbepalingen, welke hem voor alle gevaar van de toepassing dier wet konden beveiligen.

Wij mogen nu daaromtrent den Israëliet Mortara niet hard vallen; maar wij mogen van hen, die van het gebeurde partij trekken, om alle hartstogten in Europa tegen den H. Stoel in beweging te brengen, toch vragen, of die toedragt van zaken zoo barbaarsch, en zoo onmenschelijk is, als men haar heeft getracht voor te stellen? Wij houden ons overtuigd, dat elk eerlijk gemoed, 't welk de gebeurtenis zonder vooroordeel en in kalme stemming overweegt, met ons tot de overtuiging zal komen, dat de opgezette storm niet dient om ter hulp te komen aan Mortara, noch uit medelijden voor Mortara, is ontstaan; maar voornamelijk daaraan te danken is, dat de zaak in een valsch daglicht is voorgesteld, om de gemoederen tegen den Heiligen Stoel op te winden.

Op het onpartijdig en onbevooroordeeld standpunt, waarop wij ons, aangaande zaken als die waar van hier sprake is, steeds wenschen geplaatst te zien, hebben wij geoordeeld aan het ons gedaan verzoek gevolg te moeten geven. Wij willen dus door de mededeeling van de volgende regels geenszins geacht worden ons zegel te hechten aan de daarin voorkomende beschouwingen, maar bedoelen daarmede eeniglijk de wenschelijkheid dat ieder in de gelegenheid worde gesteld om elke zaak van de verschillende gezigtspunten, welke zij aanbiedt, te beoordeelen.

Wij voegen hierbij den wensch dat de tijd niet meer verre moge zijn dat alle geloofsbegrippen en daaruit voortspruitende handelingen der menschen mogen opgelost worden in het grondbeginsel: *Eenheid in het noodige; vrijheid in het twijfelachtige; in alles de liefde!*

Redactie.

NEDERLAND EN ZIJNE REGTEN IN INDIE.

(*Vervolg.*)

De *Times* roept uit: „De Hollanders houden onwrikbaar vast aan de overleveringen van eene naijverige en uitsluitings-politiek, en onze kooplieden te Singapore klagen, dat hetzelfde stelsel, waardoor in verloopen tijden oorlog tusschen de twee natien ontstond, steeds in volle werking is in den Indischen Archipel. Zulke algemeene beschuldigingen zijn vóór en na het tractaat van 1824 meer aangeheven, en zoo ooit is het zaak om daarop met de woorden van Canning te antwoorden: bewijzen! en zich daarbij te herinneren wat die staatsman er op deed volgen, dat hij na het zorgvuldigste onderzoek, de ongegrondheid van die verwijten had bevonden, en de Nederlanders integendeel reeds in 1824 grooter mate van vrije vaart hadden toegestaan dan vroeger eenige mogendheid in Azie. Al spoedig na de uitvaardiging van het tractaat werden in Indie havens voor de algemeene scheepvaart opengesteld, en sedert is dat getal gedurig vermeerderd; er zijn zelfs in aanzienlijke eilandgroepen vrijhavens geopend, en wel met de bepaling dat *alle* schepen aldaar aankomende, en de ladingen die zij aldaar aanbrengen (met uitzondering van eenige weinige artikelen) aan geene regten hoegenaamd zouden onderworpen zijn. Wij hebben slechts de namen te noemen van Macassar, Menado, Kema, Banda, Ternate en andere. Nog in dit jaar zijn *alle* havens op Java voor den algemeenen handel opengesteld. Terwijl ook vroeger soortgelijke klagten door Engelsche dagbladen maar wel voornamelijk door die van Singapore werden aangeheven, bleek het, dat die beweringen wel zoo veel sloegen op hetgeen in Britsch-Indie geldig was, en het regt op vreemde schepen aangevoerd *vier* maal hooger was dan het regt op Britsche goederen met Britsche schepen ingevoerd. Dit geschiedde terwijl in Nederl. Indie slechts een dubbel regt gold. Het zoude vervelend worden te herhalen wat zoo menigwerf over dien zoogenaamden geest van uitsluiting gezegd is, en wij behoeven het te minder, omdat het waar blijft, dat de Engelsche handel in den Indischen Archipel de aanzienlijkste is onder dien van alle vreemde natien. Wij zullen eenige bewijzen van dien uitsluitingsgeest op verschillende tijdstippen bijbrengen.

In 1819 bragten 43 Nederl. schepen op Java voor eene waarde aan van *f* 1,843,144, en in hetzelfde jaar bragten 62 Britsche schepen op datzelfde eiland aan voor eene waarde van *f* 3,378,406, hetgeen 2/3 van den geheelen invoer uitmaakt.

In 1822 bedroeg de waarde der wollen en katoenen stoffen, uit Engeland aangebragt, *f* 1,948,753, en van Bengalen *f* 1,402,346, te zamen *f* 3.351,099. In hetzelfde jaar bedroeg de waarde van diezelfde fabricaten uit het moederland aangevoerd, eene waarde van slechts *f* 193,457 en van den Archipel *f* 688.474.

In 1824, in het jaar waarin het tractaat werd gesloten, beliep de invoer der voortbrengselen van de Nederl. industrie op Java 1½ millioen en die van de Engelsche industrie 3 millioen. Was dit uitsluiting, eene afneming van den Britschen handel en wettigde dit de, ook toen door Raffles en anderen met zoo veel hevigheid aangeheven klagten, alsof de Nederlanders den Britschen handel verdrongen, of waren die klagten niet zoovele schijngronden?

De ontwikkeling welke de Belgische nijverheid van 1825—30 erlangde, en de nieuwe vlugt welke de handel van Noord-Nederland sedert genomen heeft, waarin het met dien van meest alle andere natien slechts eenigermate gelijken tred begon te houden, werkten er toe mede om den opgemelden geheel abnormalen toestand eenigzins te doen veranderen; maar altijd bleef Groot Britannie den aanzienlijksten invoer onder de vreemde natien behouden, en de Britsche parlementstukken wijzen dit zelve aan. De invoer b. v. van 1833—1837 wordt daarin (in p. st.) aldus opgegeven:

	1833.	1834.	1835.	1836	1837.
van Nederland. .	416.186	357.969	338,305	481.428	575,392.
van Groot-Britannie	394,610	396.394	271,307	276 541	257 633

Men ziet hieruit dat, ofschoon er in twee jaar eenige vermindering in den Britschen invoer plaats greep, die echter doorgaande eene neiging tot vermeerdering toonde. Men behoort hier nog bij te overwegen, dat behalve het voordeel dat Engeland door zijnen handel op Nederlandsch Indie regtstreeks erlangt, het ook een zeer aanzienlijk zijdelingsch voordeel behaalt door het leveren van de katoenen garens, waarvan men zich in Nederland bedient, tot het fabriceren van de naar Indie bestemde stoffen. In den tijd waarover laatstgenoemde cijfers liepen, werd dat zijdelings voordeel op wel 2½ millioen guldens geschat. De minister Verstolk van Soelen, die omstreeks dien tijd op soortgelijke bezwaren te antwoorden had, besloot eene zijner nota's aldus;

„Gedurende de jaren 1837, 1838 en 1839 zijn er op Java aan lijnwaden en katoenen van *Nederlandsch* fabricaat: ingevoerd voor eene waarde van. . . . . . . *f* 18,081,969

De waarde van het Engelsche garen voor dat fabricaat gebezigd, bedragende. . . . *f* 7,500,000

volgt daarin dat de Nederlandsche nijverheid in dezen invoer een aandeel heeft gehad van. . . . . *f* 10,581,969

de waarde der *Engelsche* katoenen, welke gedurende diezelfde jaren op Java zijn aangevoerd, bedraagt eene som van. . . . *f* 8,746,959

waarbij men moet voegen die van de Engelsche garens in Nederland gebezigd tot het vervaardigen der naar Java verzonden lijnwaden en katoenen, ter waarde van . . *f* 7,500,800

hetgeen voor het aandeel van de *Britsche manufacturen* in den handel van Java gedurende de *drie* bedoelde jaren, een bedrag oplevert van . . . . *f* 16,246,959

De Britsche industrie heeft dus in het verbruik der katoenen stoffen op Java in de drie opgemelde jaren, bijna zes millioen meer aandeel gehad dan de Nederlandsche industrie, en niets wettigt dus de klagten, alsof eerstgenoemde eene aanmerkelijke afneming zou hebben ondergaan, en veel minder nog, dat men haar geheel uitsloot. Deze beschouwingen zullen zonder twijfel aan het Britsche gouvernement volkomen de overtuiging geven van de goede trouw, waarmede de Nederlandsche regering het tractaat van 1824 ten uitvoer legt, en de ondergeteekende acht zich gelukkig er bij te kunnen voegen, dat zijn gouvernement zich steeds beijveren zal, de klagten, die aan hetzelve worden gerigt, te onderzoeken, en zonder verwijl de misbruiken uit den weg te ruimen, wier bestaan zal zijn aangewezen."

In latere jaren ziet men geene minder sprekende voorbeelden van dit alles. Zoo was bijv. in 1845 de particuliere invoer van Nederland ter waarde van *f* 9,825,702; die van Engeland *f* 5,851,388, de eerste was met de vorige jaren vergeleken, met omstreeks 1½ millioen achteruitgegaan, die van Engeland met bij de 2 millioen toegenomen.

In 1845 was de waarde der lijnwaden en katoenen uit het moederland ingevoerd *f* 6,123,499 (*f* 5.320.051 van Nederlandsch fabricaat); en die van Engeland, *f* 4,410,308. Aan wollen stoffen werd voor *f* 92,306 aan Nederlandsch fabricaat aangevoerd; voor *f* 112,429 aan Engelsch.

Gaan wij de handelsopgaven van de jongste jaren na, dan bevinden wij, dat de particuliere invoer uit Europa en Amerika op Java en Madura van 1854—57 gemiddeld 's jaars ruim 21 millioen guldens heeft beloopen, waarvan 12 millioen komen voor Nederland en gemiddeld 7½ millioen voor Engeland. Dit laatste cijfer, ver over de helft van den invoer van het moederland bedragende, toont waarlijk geene achteruitzetting van den Britschen handel aan. Maar wat meer is, die invoerhandel is blijkbaar stijgende en die van het moederland achteruitgaande. Immers, herhalen wij het, terwijl de invoer van Nederland in 1854 nog was bij de 14 millioen, was die in 1857 gedaald tot op nog ver na geen 12 millioen; en terwijl die van Engeland in 1854 was 6¼, was die in 1857 gestegen tot ver over de 8 millioen. Het blijkt ook uit deze cijfers, dat na den invoer van Nederland, die van Engeland het aanzienlijkste is; in betrekking tot het totaal is de eerste over de vier jaren gemiddeld 54 pCt., die van Engeland 36 pCt.

Als men den invoer van beide landen in 1857 met vroegere jaren vergelijkt, dan springt de betrekkelijk veel aanmerkelijker aanwas bij dien van Engeland nog meer in het oog; zoo beliep b. v. de invoer van Nederland in 1826 *f* 6,530,093; van Engeland was die toen *f* 1.078,412.

Tien jaren later, in 1836, vindt men voor Nederland een lager cijfer, te weten *f* 5.847,543; voor Engeland daarentegen een verdrievoudigd bedrag *f* 3.318,495.

Weder tien jaren later, in 1846, ontwaart men voor Nederland verdubbeling, te weten ruim 11 millioen; voor Engeland mede stijging en wel tot 5½ millioen; met andere woorden reeds de helft van den invoer van Nederland, eene verhouding, die zich, zoo als wij boven gezien hebben, in nog veel sterkere mate in de jongste jaren heeft vertoond.

Over het geheel kan men zeggen, dat de invoer van Groot-Brittannie op Java en Madura in de jongste dertig jaren verzevenvoudigd is, terwijl die van Nederland slechts is verdubbeld.

Die cijfers zijn welsprekend en bewijzen reeds, dat zoo vele klagten, die uit Singapore of in sommige Londensche organen, nu en dan aangeheven werden over de „volslagen achteruitstelling van den Britschen handel," zoo vele uitvloeisels waren van een geest, die onbevooroordeelde Engelsche ministers en schrijvers zelve afkeurden.

De ingeklaarde Britsche schepen op Java beliepen in 1826 42 met 6207 lasten; in 1856, dat nog niet eens het hoogste jaar was, 67 schepen met 11,843 lasten, dus bijkans verdubbeling van den inhoud; in 1857 bedroeg het getal Britsche schepen 63, maar was de inhoud merkelijk hooger, te weten 14 998 lasten. Bij die cijfers mogen wij veilig weder vragen, waar is hier achteruitstelling?

Om de ongegrondheid der beweringen op dat stuk nog nader te toetsen voeren wij nog de volgende feiten en cijfers over de vier jongste jaren aan.

De invoer op Java bestaat inzonderheid in lijnwaden, provisien, ijzerwerk en machinerien. Nu zou niets natuurlijker zijn, dan dat de nijverheid van het moederland in dien invoer het grootste aandeel had. Het is er ver van af; Engeland in de eerste plaats en andere landen hebben daarin al meer en meer het grootste aandeel, en zelfs in die mate, dat het de aandacht van de staathuishoudkundigen in ons midden in hooge mate opwekt en men er de oorzaken billijkerwijs van mag opsporen.

Immers vindt men, wat het voornaamste artikel betreft, de *lijnwaden*, de volgende cijfers:

Invoer in:	1854	1855	1856	1857.
Uit Nederland.	*f* 8,727,642	*f* 7,740,077	*f* 7.768,120	*f* 6,288,381
Hiervan met certificaat van Ned. oorsprong.	„ 7,454,625	„ 6,604.168	„ 6,353 054	„ 4.733,081
Uit Engeland	„ 5,644,782	„ 6,364,518	„ 5,447,229	„ 6,264.265
In 't geheel van vreemd fabricaat.	„ 7,554,154	„ 7,846,416	„ 7,266,078	„ 8,188,865
In de waarde van den invoer van lijnwaden van Ned. oorsprong heeft de factory der Nederl. Handelm. gedeeld voor	*f* 4,806,619	*f* 2,749.623	*f* 2,024.676	*f* 1,332,451

Uit deze cijfers ontwaart men, dat de invoer van lijnwaden uit Nederland en met name die met bewijs van Nederlandschen oorsprong, zeer achteruit gaat, zoo zelfs, dat er *een derde* nadeelig verschil is in 1857 over den geheelen invoer van Nederland en voor *f* 2,721,544 of twee vijfden met certificaten van Nederlandschen oorsprong. Het aandeel van den invoer van lijnwaden door de Nederlandsche Handel-Maatschappij is in diezelfde jaren merkelijk afgenomen; in 1854 bedroeg die invoer nog *twee derden* van het ingevoerd Nederlandsch fabricaat en *een derde* van het geheel; in 1857 was die invoer niet meer dan *een derde* van het ingevoerd Nederlandsch fabricaat en *een twaalfde* van het geheel. Daarentegen is de invoer van het vreemd fabricaat toegenomen, bedragende het verschil ten voordeele van 1857 in vergelijking met 1854, *f* 634,711. Bij Engeland ziet men

bepaaldelijk ook die strekking tot vermeerdering, daar het verschil ten voordeele van 1857, vergeleken met dat van 1854, ƒ 619,481 beloopt.

Bij andere artikelen valt hetzelfde verschijnsel op te merken; zoo was b. v. de invoer van ijzerwerk en machinerien uit Nederland in 1854 ter waarde van ƒ 708,486: in 1857 was het tot ƒ 473,519 gedaald, en dat was nog niet eens het geringste bedrag.

Met bewijzen van Nederl. oorsprong kwam hieronder voor in 1854 eene waarde van ƒ 358,761; in 1857 was die gedaald tot ƒ 280.788.

Van andere landen had men in 1854 een invoer van diezelfde artikelen ter waarde van ƒ 296,529, waarvan ƒ 202,810 uit Engeland; in 1855 beliep de invoer van andere landen ter waarde van ƒ 608,021, waarvan ƒ 488,407 uit Engeland.

Men ziet uit deze cijfers, die gemakkelijk waren te vermeerderen, welk betrekkelijk aanzienlijk aandeel de Britsche handel en nijverheid in den invoer alleen op Java heeft, en hoe ongegrond dus de aangeheven bezwaren zijn.

Men stelle daar nu eens tegenover de invoeren van Nederland in de Engelsche bezittingen, een invoer, die men naar de letter en geest van het tractaat, ook zou wanen, dat betrekkelijk zeer aanzienlijk zou zijn; maar die bij het overwigt van de Engelsche fabrieken, en bij de uitsluiting van Nederlands bezit op het vaste land van Indië, èn ten gevolge van lang bestaan hebbende hooge regten, weinig of geene beteekenis meer heeft. Het voordeel is dus met der daad in dit opzigt, geheel aan de Britsche zijde; het denkbeeld van handels wederkeerigheid, dat moest bestaan, bestaat werkelijk uit den aard der zaak niet, maar het bestaat niet ten nadeele van Nederland. En heft Nederland daarover klagten aan; werpt het der Britsche regering en bevolking verwijten naar het hoofd als die, welke met duidelijk te verklaren oogmerken meermalen en nu weder in den *Times*, tegen Nederland worden aangevoerd? Neen, dit geschiedt niet. En waarom heffen de Nederlanders geene klagten aan? Omdat sedert lang onze kolonien meer bepaaldelijk onzen handelskring in die wateren uitmaken, terwijl de Britten de hunne en de onze tot den kring hunner bedrijvigheid maken. Maar als dit onbetwistbaar is, is het het dan niet eene groote onregtvaardigheid, dat men een geest van aanmatiging ingang zoekt te doen vinden, die door avontuurlijke ondernemingen is opgewekt, en die niet in aanmerking neemt noch verkregen regten, noch verdragen, noch ook de offers, vroeger en later door Nederland gebragt? *(Wordt vervolgd.)*

KORT HANDELS OVERZIGT.

SOERABAYA, 1 *Januarij* 1859.

Invoeren. Gedurende de afgeloopene maand verkeerde de markt in eene zeer lustelooze stemming en waren de afdoeningen zeer gering. Alleen wat voor dadelijke behoefte benoodigd was vind tot redelijke prijzen koopers.

Hollandsche witte en ruwe goederen vonden niet de minste aftrek en zijn de prijzen lager aantenemen. 5/4, 6/4 en 7/4 *Madapolams* ƒ 5 50, ƒ 7.10 en ƒ 8.; 5/4, 6/4 en 7/4 *calicots* ƒ 5.75, ƒ 7.20 en ƒ 7.50; *Engelschemadapolams* en *longcloths* soutineerden zich bij eenige vraag, goed in prijs. Goede soorten *longcloth* 36 I 40 yard ƒ 9 à ƒ 10 45 I 40 yards ƒ 12 à ƒ 13.

Zweedsch ijzer met afnemenden voorraad, *bladkoper* ƒ 150 met weinig vraag; *Engelsch staafijzer* geldt ƒ 8.— *spijkers* tot ƒ 20 gezocht; *blik* ƒ 30.—

Lijn-olie ƒ 15. *Zweedsche teer*, ƒ 25. *Koolteer* ƒ 5 à ƒ 6. *Loodwit* ƒ 17.

Provisien en *dranken* met groote voorraad; *genever* flaauw; *boter* ƒ 14 à ƒ 15.

Uitvoeren. In de afgeloopene maand ging in *Suiker* zeer weinig om. Voor het arrivement der mail bestonden de afdoeningen slechts uit 5000 picols à ƒ 18 voor No. 16. Na de aankomst der mail werden nog afgedaan 5000 picols tot ƒ 18 voor No. 16 en 10,000 picols leverbaar te Pasoeroean tot ƒ 17½ voor No. 16.

Koffij zonder voorraad.

Rijst ondervindt voor consumtie meerdere vraag, en is dien ten gevolge hooger; *carga* ƒ 120 à ƒ 130; *witte* ƒ 140 à ƒ 150 per koijang.

Rotting, eerste soort Banjermassing ƒ 8 à ƒ 8½; mindere soorten ƒ 6 à ƒ 7.

Arak in flaauwe stemming en zonder handel.

Koe en *Buffelhuiden* zeer gezocht; buffelhuiden ƒ 20, koehuiden ƒ 45 per picol.

Bevrachtingen. De eenigste afdoeningen in vrachten zijn het Hollandsche schip *Elisabeth* tot ƒ 39½ en ƒ 40 voor suiker naar Rotterdam en het Engelsche schip *Sydney* van 345 ton naar Amoy tot 2000 Mexicaansche dollars in eens.

Wisselkoers. Papier op Nederland 6/m dato 103 %.

SCHEEPSBERIGTEN.

Aangekomen Schepen te Soerabaya.

Datum		*Vlag*	*Namen der Schepen*	*Gezagvoerders*	*Van*
December	29	Nederl. Ind.	Hing Goan.	Intje Aloei.	Palembang.
id.	30	id. id.	Cheribon Packet.	W. F. Massingham.	Samarang.
id.	—	id. id.	Djadal Hair.	Seeh Achmat Basba.	id
id.	—	id. id.	Little Tot.	Katjoong.	Pasoeroean.
id.	—	Baliesche	Gruda.	C. Haberbier.	Balie Badong.

Vertrokken Schepen van Soerabaya.

Datum		*Vlag*	*Namen der Schepen*	*Gezagvoerders*	*Naar*
December	29	Nederlandsche	De Walvisch.	T. Schut.	Nederland.
id.	—	id.	Nieuw Holland.	L. Tuk.	id
id.	30	Nederl. Ind.	Asad Dulla.	Kassan bin Kiai Marta Soera.	Banjarmassing.
id.	—	Nederlandsche	Jonkhr. Mr. van de Wall van Puttershoek.	M. Lammerts.	Balie Boleleng.
id.	31	Nederl. Ind.	Oosterling.	J. H. Walter.	Makassar.

In lading liggende Schepen te Soerabaya.

Vlag.	*Namen der Schepen*	*Gezagvoerders*	*Bestemming*	*Agenten*
Nederlandsche	Stad Schiedam.	T. Wulp.	Onbepaald.	Fraser Eaton & Co.
id.	Beatrix.	Van der Wijck.	"	" " " "
id.	Louise Jacoba Johanna.	Baumgarten.	in Reparatie.	" " " "
id.	Elisabeth.	Veenstra.	Onbepaald.	" " " "
id	Drie Vrienden.	L. P. Andersson.	"	" " " "
Engelsche	Sijdney	Grant.	in lossing.	" " " "
id.	Lismoijne.	Dempster.	Onbepaald.	" " " "
Fransche	La Ville de Paris.	Mariller.	Frankrijk.	" " " "
Zweedsche	Daniel Elfstrand Persson.	H. Wahlman.	Nederland.	" " " "
Nederlandsche	Gerardus Jacobus.	Kilian.	"	" " " "
Nederlandsche	Jacob.	Börger.	Onbepaald	Wm. Mathieu & Co.
Deensche	Hindostan.	Bendiken.	Cowes.	" " " "
Nederlandsche	Jan Schouten.	Coening Meijer.	Onbepaald.	Schimmelpenninck & Co.
id.	Yssel.	Maarschalk.	"	" " "
id.	Zaanstroom.	Schaap.	"	" " "
id.	Prins Fredrik der Nederlanden.	De Witt.	"	" " "
id.	Oost India Pakket.	Postma.	Nederland.	" " "
id.	Provincie Drenthe.	Beckering.	Nederland.	" " "
id.	Wildeman.	Droest.	"	" " "
id.	Everdina Elisabeth.	Tonjes.	Onbepaald.	Ruyl Cramer & Co.
id.	Laurens Koster.	Koenen.	"	" " " "
id.	Kinderdijk.	Zwanenberg.	"	" " " "
id.	Jonge Jan.	Pheiffer.	in Reparatie.	J. F. van Leeuwen & Co.
id.	Eersteling.	Mann.	Onbepaald.	" " " " " "
id.	Anna.	Dabroek.	Nederland.	" " " " " "
id.	Arij Scheffer.	Kunst.	Onbepaald.	" " " " " "
id.	Delftshaven.	Schaap qq	Onbepaald.	B. Kopersmit & Co.
Nederl. Ind.	Stoomschip Macasser.	Smith.	"	" " " "
" "	id. Ambon.	Hugenholtz.	"	" " " "
" "	id. Padang.	Schipper.	Moluccos.	" " " "
Nederlandsche	Pictura.	Vogel.	"	" " " "
"	Baltimore.	Brakke.	Onbepaald.	" " " "
"	Louise.	Buys.	"	" " " "
Engelsche	Anne Forster.	Clarke.	Engeland.	McMillan Marten & Co.
"	Princess	G Sargent	"	" " " "
Nederlandsche	Louise Antoinette.	McKenzie.	Onbepaald.	Adam & Co.
Engelsche	Sophia Fraser.	Wilson.	Singapore.	" " "
Ned. ind.	Fearnot.	McKenzie.	Onbepaald.	" " "
Engelsche	Scotch Lassie.	Crawfurd.	"	" " "
Nederlandsche	Senior.	K. L. Swart.	Nederland.	B. J. van Eck & Co.
"	Johannes Albertus.	P. L. Londt.	Onbepaald.	" " " " " "
"	Laura en Adele.	Noël.	Nederland.	" " " " " "

Vertrokken Passagiers.

Met het Nederl. schip *De Walvisch*, de heer H. J. Reekers en echtgenoote, 1 gegageerde en 8 gepasporteerde militairen.— Met het Nederl. schip *Nieuw Holland*, de heer H. de Bruijn en familie, en 2 gepasporteerde militairen.— Met de Nederl. Ind. bark *Asad Dulla*, Z. M. troepen en bannelingen.

SCHEPEN LIGGENDE TER REEDE.

Z M. wachtschip Batavia; het stoomschip Medusa, de schoenerbrik Rembang en schroefkorvet Princes Amelia; de schepen Zaanstroom, Djoedool Moebarak, de Stad Schiedam, Oost India Pakket, Aifulck, Prins Frederik der Nederlanden, Princess, Daniel Elfstrand Persson, Ville de Paris, Gerardus Jacobus, Arij Scheffer Louise, Anna, Hindostan, Fatool Moebarak en IJssel; de stoomschepen Makasser en Ambon, de barken Fathal Ma-ân, Saijan Maskoer, Jan Schouten, Jacob, Beatrix, Salma, Drie Vrienden, Delftshaven, Louise Antoinette, Louisa Jacoba Johanna, Everdina Elisabeth, Elizabeth, El Masshoor, Fathool Joesoer, Kattroon Nieda, Adolf van Nassau, Joedool Barie, Sijdneij, Lismoijne, Soedul Gair, Baltimore, Bacht Mastora, Eersteling, Kas Balhair, Naim Balgijer, Djoedoel Karim, Fathool Manan, Salma Banjarmaas, Senior, Abool Hasim, Laurens Koster, Kinderdijk, Banel Gair, Pictura, Laura en Adele, Provincie Drenthe, Wildeman, Hing Goan en Djadal Hair; de brikken Sophia Fraser, Johannes Albertus, Soedoel Barie, Marsoek en So-Ootdin; de schoeners Sarie Tengaroong, Hoseeng, Fearnot, Almok Tasam, Komeij, Berkatool Adjelan, Bilmadjiet, Scotch Lassie, Doris en Fathal Hair; de kotter Tedok.

PASOEROEAN.

AANGEKOMEN.

25 Dec. Het Ned. schip *Karel en Henricus*, gez. T. van der Geer, van Soerabaija.

26 Dec. Het Ned. schip *Koning Willem III*, gez. H. H. Zeijlstra, van Soerabaija.

27 Dec. Het Ned. schip *Henriette Gerardina Susanna*, gez. A. Sissingh, van Probolingo.

29 Dec. Het Ned. schip *Louisa Maria*, gez. P. Tjebbes, van Probolingo; de Ned. Ind. kotter *Little Tot*, gez. Katjoong, van Soerabaija.

30 Dec. Het Ned. schip *S. van Beel*, gez. D. H. Dietz, van Soerabaija.

VERTROKKEN.

23 Dec. Het Ned. schip *Phoenix*, gez. J. Johansen, naar Dordrecht.

24 Dec. Het Ned. schip *Jan van Hoorn*, gez. B. Mols, naar Dordrecht.

27 Dec. Het Ned. schip *Oceaan*, gez. E. Poestkoke, naar Amsterdam.

29 Dec. Het Ned. schip *Cortgene*, gez. D. Dunlop, naar Batavia; de Ned. Ind. kotter *Little Tot*, gez. Katjoong, naar Soerabaija.

SCHEPEN LIGGENDE TER REEDE.

De schepen Zeevaart, Willem de Zwijger, Henrietta, Karel en Henricus, Koning Willem III, Henriette Gerardina Susanna, Louisa Maria en S. van Heel.

SUMANAP.

AANGEKOMEN.

20 December. De Ned. Ind. schoener *Atiat Tilmaula*, gezagv. Sech Obit Baharis, van Grissee, den 16 December; de Ned. Ind. kotter *Noorsasie*, gezagv. Alim, van Riouw, den 16 November.

23 December. De Ned. Ind. brik *Sophia*, thans hernaamd *Talsum*, gezagv. Hadjie Anip bin Adjim, van Soerabaya, den 15 December.

24 December. De Ned. Ind. bark *Welvaart*, gezagv. J. N. Mooi, van Samarang, den 18 December.

26 December. De Ned. Ind. bark *Carolina Sophia*, gezagv. C. N. van der Beek, van Soerabaija, den 20 December.

VERTROKKEN.

23 December. Het Ned. Ind. schip *Pasoeroean*, thans hernaamd *Ernst Willem*, naar Tjilatjap.

26 December. De Ned. Ind. bark *Carolina Sophia*, gezagv. C. N. van der Beek, naar Makassar.

SCHEPEN LIGGENDE TER REEDE.

De schoeners Mansoer, Sumanap, Maria, Sie Damar, Almashoor, Sophia, Mifrejool Moelook en Atiat Tilmaula; de brikken Machmoedie en Sophia thans hernaamd Talsum; de kotters Mabroek, Krabbe, Sie Berkat en Noorsasie; de bark Welvaart.

Aan- en Uitvoer te Soerabaija van den 29sten tot en met den 31sten December 1858.

AANVOER.

Van Nederland per het Nederl. schip *Provincie Drenthe*, gezagv. Beckering, agenten Schimmelpenninck & Co.

100 vaatjes boter, J. F. van Leeuwen & Co; 44 kistjes pomm. spiritus, 75 vaatjes boter, 150 kelders genever, 25 vaten bier, Schimmelpenninck & Co; 27 vaten bier, Karthaus & Melchers; 5 kisten aardewerk, 1 kist kramerijen, Hammelburg; 12 vaatjes boter, E. Twiss; 50 ledige leggers, 27 kisten madera, 1 kist hoeden, 176 vaatjes boter, 250 kelders genever, Order.

Van Batavia per het Ned Ind. stoomschip *Koningin der Nederlanden*, gezagv. E. Lewis, agenten Fraser Eaton & Co.

40 kisten vuurwerk, 10 balen en kisten manufacturen, 30 vaatjes verfwaren, 1 rol lederwerk, 19 collis parapluien, medecijnen, vruchten en koopmanschappen, Fraser Eaton & Co.

Van Liverpool per het Nederl. schip *Wildeman*, gezagv. Driest, agenten Schimmelpenninck & Co.

11 manden aardewerk, 3 collis manufacturen, J. F. van Leeuwen & Co; 19 ijzeren pannen, 9 collis manufacturen, Adam & Co; 9 collis manufacturen, W. Mathieu & Co; 9 collis manufacturen, 2 vaten patjols, McMillan Marten en Co; 30 collis zwavelzuur, Schimmelpenninck en Co; 2139 staven ijzer, 38 manden aardewerk, 38 collis manufacturen, Fraser Eaton & Co; 23 collis manufacturen, 30 stuks ijzer, Order; 10 stuks hammen, 22 collis koopmanschappen, Gezagvoerder

Van Balie per de Nederl. Ind. bark *Hing Goan* gezagv. Intjik Alwie, agent Tan Bindjang.

175 picols koffij, 263 picols kapas, 1300 picols katjang, 195 picols rijst, 82 collis was, 141 stuks koehuiden, 5125 stuks spaansche matten, 23 stuks ebbenhout, 6 krandjangs tabak en kleinigheden, Tan Bindjang.

UITVOER.

Naar Macasser per de Ned. Ind. bark *Oosterling*, gezagv. J. H. Walter.

70 kelders arak, Gezagvoerder; 2 kisten slendangs, 1 kist laken, J. F. van Leeuwen & Co.

Naar Banjarmassing per de Ned. Ind. bark *Katronida*, gezagv. Sarief Abdul Rachman.

7 picols smeer, Gezagvoerder; 8 kisten leminiassen, N. H. M.

Marktprijzen.

SUIKER N°. 16 per picol ƒ 18.—
KOFFIJ Nominaal.
RIJST (CARGA) per koijang. ƒ 115 à ƒ 130.—
Id. (WITTE) " " ƒ 145 à ƒ 150.—
KOEHUIDEN per 100 st. ƒ 250 à ƒ 350.—
ARAK per legger. ƒ 50.—
OLIE (KLAPPER) ƒ 14.—
OLIE (KATJANG)
KADJANG MATTEN
ROTTING ƒ 7½ à ƒ 8½ —
WISSELKOERS 103%.

PROTESTANTSCHE EEREDIENST.

Maandag den 3den Januarij 1859.
des avonds ten half zeven ure.
BID-UUR VAN HET ZENDELING-GENOOTSCHAP.
Nederduitsch en *Maleitsch*.

De inteekening in Nederland kan geschieden bij M. WIJT & Z. te *Rotterdam*, bij L. VAN BAKKENES & Co te *Amsterdam* en W. J. VAN HAREN NOMAN te *Leiden*.

GEDRUKT BIJ E. FUHRI & CO TE SOERABAYA.